

מסורת הש"ס

(א) לעיל ג, ב, ג, לקמן ע"כ כמובט ו: עדות פ"ב מ"ה, ג לקמן קכז: מטהרין פד:, (ד) [עדות פ"ב מ"ה], (ה) לעיל מג, ודף קלח, (ו) חולין קכג, (ז) חולין קכז: מוספתא חולין פ"ח, (ח) עדיות פ"ח, (ט) [לקמן קכג:], (י) [ע"כ], (יא) [חולין קכג:], קכג:],

תורה אור השלם

1 אילה השמאים לבם בכל השרץ כל הגנב בדם במתם יטקא עד הקרבן וירקא יא לא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ועל עקב שלא ישרד וי"ב וי"ע מגמ' דכרית פ' אין עומין ר"ס דף ג אכל מלאכי בתוס' לעיל דף ג ד"ה בר מהני מלך דכלן אין הטעם משום סכנה רק ממנו מלאכה דאין גזרין לגופיה א"כ בזה אין חילוק בין מש לעקרב ודו"ק והוא חמת גמור מ"ל: (ב) שם והחובל נזק: (ג) רש"י ד"ה והחובל ותי' הרשב"א משום: (ד) תוס' ד"ה ע"כ ותי' אכל ליה להי דלמיתנה הפסיק:

לעני רש"י

קריטור"א, מוגלה, נוהל מוגהלי.

מוסף רש"י

כל פטורי דשבת. פטור מחטא, אבל אכילת מדבריהם למתחילה (יב"ד ג). המפסי מורסא. השומע פה נפח שקורין קול"ג (כתובות ג). מפיס, עזר שחפתח וזלף הליה. מורסא, קריטור"א (יב"ד ג). לעשות לה פה. שמתנין לפותה ולשות לה פה זה ליום מתר, חייב. פתח מתקן פתח וחיוב משום בונה, דלשכח בןן כנגלי חייס, דמכר (נבלאשית ג) ויכן זלף הללע (כתובות ג) להוציא ממנה לתה. מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, שחפתח היא המלאכה וזה אין גזרין לו להיות כלן פתח מעכשיו (קטן ק"ז). מחט של יד, מחט קטן שחפרין בו צנדים (קטן קכב). ומשום דקמני לא צפרק כל הללס בני ופל שקלין לפתוח זו חת הללס, קרי ליה להא קטנה מחט של יד (סנהדרין ק"ח). כופין קערה על הגר. ונלמד שלא יכנה, ואפי"ס שנטול כלי להללס קורה שאינה ניטלת בשבת הא לחבינן מינה לן יתק (לעיל מג). אין כלי ניטל אלא לצד הניטל, ונשיה צליין למקומי (קטן קכא).

הדרן עלך האורג

שמונה שרצים יש להן עורות. ואין מטמאין כבשן (חולין קכב). לרבות שעורותיהן כבשן. לרבות עורות שגלים הכינן שסיו כבשר (שם).

רבינו חננאל

נכנסה ציפור תחת כנפיו וישב ומשמרו עד שתחשך. ומתני' ובא השני וישב בצידו אפי"ס שמר

הראשון והלך לו השני מותר לישב ולשמור עד שתחשך. אמר שמואל כל פטורי שבת פטור אבל אסור לבר מהני תלת פטורי ומותר, ואילו הו כו: ומפרש [דע"ג אפי"ג דעבדי בהו מעשה, ו]איכא אחרוני טובא פטור (א') [ומותר] דלא עבדי בהו מעשה.

הדרן עלך האורג

פיר ארבעה עשר שמונה שרצים האמורים בתורה הצדן לצורך חייב

שלא לצורך פטור, אפילו בח' שרצים היא, דאי הוה שנו ח' שרצים לענין צידה, והוה מיחייב הצדן בין

האורג פרק שלשה עשר שבת

גמ' **חסם כנפיו**. תחת כנפי כסותו ואין יכול ללכת שנעל כפיו מאליו: **יושב ומשמרו**. כן ואינו צריך לפתוח לו חלון דאינו אלא שומר: **לנועל את ציטו**. דכל אדם עושין כן: **המפיס**. מצנע מורסא קריטור"א: **אס לעשות לה פה**. כמספתא^[א] תני הכי אס לקולפה

ולעשות לה פה כדרך שרופאים של עכשיו עושין דמתקן לה פתח: **חייב**. משום בונה פתח או משום מתקן כלי מה לי לתקן מכה מה לי לתקן כלי: **ואס להוליא לחס**. של עכשיו ואינו חושש אלא תחזור ותסמס מיד: **פטור**. ומותר דאין כאן מיקון ורבנן נמי לא גזור בה שבות משום לערא: **מחט של יד**. ניטלת בשבת: **ליטול בה אס הקון**. והיינו דומיא דלמה דמצער ליה ואינו חושש אס יסמס מיד וקאמר ניטלת למתחילה. מחט של יד היא מחט שחפרין בה צנדים ומשום דקמני צהדהי^[א] ושל שק לפתוח בה את הדלת קרי לה להאי מחט **של יד: קערה**. של חרס: **כופין**. למתחילה ולא שיכנה את הגר ואשמעינן דכלי ניטל להללס דבר שאינו ניטל בשבת: **על עקרב שלא שסוך**. ואע"ג דממילא מתמיד:

הדרן עלך האורג

שמנה שרצים. החולד והעכבר וגו' (ויקרא יא): **הלדן**. חייב שזמניו נילוד: **והחולל כסן** והוא ליה חבורה שאינה חוזרת והיא ליה תולדה דשומט לוי"ה. ל"א כיון דיש להן עור נלצע העור דאס הנלצר בו (א) דחייב משום לצוע: **ושאר שקלים ורמשים**. כגון מולעת ונחשים ועקרבים: **החולל כסן פטור**. דאין להם עור: **שלא לגזר פטור**. דאין זמניו נילוד והוא מלאכה שאינה צריכה לגופה ור' שמעון היא כדמוקי לה בגמ'^[א] **חיה ועוף שצרכותו**. פטור אס לדן שפרי נילודין ועומדין: **והחולל כסן חייב** דיש להן עור: **גמ' שמונה שרצים יש להן עורות**. ופליג אדרבנן דאמרי צהעור והרוטב^[א] האנקה הכח והלטא^[א] והחומט עורותיהן מטמאין כבעדשה כבשין אלמא הני ארבעה לית להו עור: **אלה העמאים**. צמר והאנקה והכח כמיז ודרשינן ה' יתירה דהטמאים לרבות שעורותיהן כבשין וכמיז אלה למעוטי הקי דקרא קמא החולד והעכבר והצנ: **אפילו רבנן מודו**. דיש להן עור: **למה**

האורג פרק שלשה עשר שבת

קז.

וממאי דפטור ומותר דתנן מחט של יד ליטול בה את הקוין. למאי דמסיק ברש פ' הנחנקין (סנהדרין דף פה). דלמיא כר"ש אתי שפיר דמיידי אפילו ודאי חביל ומשום שאינה צריכה לגופה שרי אצל לפי מאי דפריך הסם והא דתנן מחט של יד ליטול בה את הקוין ליחוש דילמא חביל לא פשיט הכא מיניה שפיר דצמפים מורסא דודאי עושה פתח שמא יהא חסור ואומר ר"י דאפילו למאי דס"ד הסם פשיט שפיר דמסתדר דכחולי עלמא אחיא אפילו כר' יהודה וכיון דרבי יהודה דאסר בעלמא דבר שאין מתכוין אפילו אינו פסיק רישיה שרי הכא משום לערא דגופא לר"ש נמי צמפים מורסא דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה שרי למתחילה מהאי טעמא:

הדרן עלך האורג

שמנה שרצים החובל בהן חייב. לשון שפי' הקונטרס^[א] משום נטילת נשמה^[ב] עיקר כדפי' צפרק כלל גדול (לעיל דף עה).: **הצדן לצורך חייב**. וז"ל מ"ש דלצטרריך הכא למימני טפי האדן לגזרך חייב בכל כדקאמרי' התם ירב תנא הוא והתנן תצמח, ושמא ס"ל לרב דרבנן נמי תנו תצמח, דכל מאן דאית ליה 'אלה הטמאים' תני אפי' תצמח וכו' והא דאמר רב הכא דרבנן לא פליגי אלא לענין טומאה ומשום דכתיב 'אלה הטמאים' אילו לטמיה דהתם. רש"י^[א]. 1. הלכך צריכי טעמא דבצינחא. מוס' הרא"ש. 1. ומעטנין הנהו דאית להו גיטאח. מוס' הרא"ש.

ממקו מן הפירושים: **אמר שמואל ר' יוחנן בן גורי היא דאמר שמונה שרצים יש להם עור**. מימה דרבי עקיב לא פליגי רבנן עליה דרבי יוחנן אלא לענין טומאה אצל בשבת דילמא מודו ליה דהא עור של עגל הרך הוי כבשר לענין טומאה והחולל צו בשבת חייב וכן עור של עוף מסתמא הוי כבשר שרק הוא ומנן חיה ועוף שצרכותו החולל צהן חייב וי"ל דעור של עגל הרך ושל עוף אע"ג דחשיב עור הוי כבשר לענין טומאה משום דרבייין ורואין לאכילה^[א] אצל עור ח' שרצים סבר שמואל דטעמא דרבנן דחשיבי ליה כבשר משום דאולי צמר גיטמא כדמפרש צהעור והרוטב (חולין דף קכז): ולא משום רכיכות דלא רכיך כולי האי^[א] וכיון דלית להו ממשות עור החולל צהן פטור כמו צשאר שקלים ורמשים: **ע"כ לא פליגי רבנן אלא**

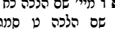
שרצים יש להן עורות, אבל רבנן לא, דתנן בהעור והרוטב אלו שעורותיהן כבשן ומנו האנקה והכח והלטא והחומט, ורב תני נמי ותצמח, דאלמא לית להו עורות, דכל מאי דאית ליה עור לא מיטמא עורו טומאת נבלות וכד מייבד טהור, והני שרצים עורותיהן כבשן. ור' יוחנן בן גורי פליג בשאר ח', ואוקמה שמואל להא מתניתין כוותיה, ורב אמר אפילו תימא רבנן לאו משום דאין להן (לעכבר ולצב ולחולדה) [ואנקה ולכת וללטאה ולחמט] עורות טמאו רבנן למשכייהו, אלא מדרבינו קרא אלה טמאים לכם, ודרשי אלה הטמאים לרבות עורותיהן כבשן, אבל לענין חובל בשבת מודו רבנן בה' שרצים שיש להן עורות. ואקשינן עלה דרב ולא פליגי, והתניא הצד אחד מח' שרצים והחובל בהן חייב דברי ר' יוחנן בן גורי, והכי' אין עור אלא

אמר

עין משפט

נר מצוה

לָא א מיר פיי מהלכות שבת הלכה כג סמג לאון סה:
לר ב מיי שם טושי"ע א"ח סר שט"ו סעי' ו:
לה ג מיי פ"א מהל' שבת הל' ג סמג שם:
לד ד מיי פ"י שם הל' יז סמג שם טושי"ע א"ח סר שבת סעיף כח:
לו ה מיי שם הל' כה וסמג שם טושי"ע א"ח סר שטו סעיף יז:
א ו מיי שם הלכה כה ופ"ח שם הלכה ט סמג שם וטושי"ע שם סעיף ח:
ב ז מיי שם פ"י הל' כד טושי"ע שם סעי' יב:
ג ח מיי פ"ד מהלכות אבות הטומאות הל' ח סמג ששין נעט:

מוסף תוספות

א. משום הדור תולדה ודשוחט וחיובי. מוס' לעיל עה. י"ה סי. ב. וטטילת הורס חיובי נטילת נשמה כדכתיב כי הרס הוא הנפש. שם. ג. ודין הוא שיטמאו כאכול. רש"י^[א]. ד. ולא מתאכלי. רש"י^[א]. ה. ואיזו נמי תני תצמח כדקאמרי' התם ירב תנא הוא והתנן תצמח, ושמא ס"ל לרב דרבנן נמי תנו תצמח, דכל מאן דאית ליה 'אלה הטמאים' תני אפי' תצמח וכו' והא דאמר רב הכא דרבנן לא פליגי אלא לענין טומאה ומשום דכתיב 'אלה הטמאים' אילו לטמיה דהתם. רש"י^[א]. 1. הלכך צריכי טעמא דבצינחא. מוס' הרא"ש. 1. ומעטנין הנהו דאית להו גיטאח. מוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

פיר ארבעה עשר שמונה שרצים והכמים אומרים לענין טומאה אין עור למה שמונו חכמים. משכחת לה בבורת כהנים, הטמאים לרבות עורותיהן, יכול עורות כולן ח"ל אלה אלו עורות והטמאים עור האנקה והכח והלטאה והחומט. ר' יהודה דאמר הלטאה כחולדה. ר' יוחנן בן גורי אמר ח' שרצים יש להן עורות. ומשכחת לה עוד במסכת חולין בפרק העור והרוטב (דף קכב) אלו שעורותיהן כבשן עור האדם ועור החזיר יש ליה. ר' יוסי אמר אף עור חזיר הכי עור חסרת גמל הרבה ועור הראש של עגל הרך ועור בית הפרסת ועור בית הבושת ועור השליל ועור שחתת האילית ועור האנקה והכח והלטאה והחומט. ר' יהודה דאמר הלטאה כחולדה. הרי אלו שמונו אותם חכמים מטמאין עורן כבשן, ואין להן עור שהוא חלוק מבשן לענין טומאה.

רבינו חננאל (המשה) החובל, העושה חבורה. וכיון דמפרש כי חבורה זו אינה חבורה, שמעינן מינה כי עור הוא שאם נעשית בו חבורה ועשה מקומו צלקת וכיוצא בה, ומדאמרי בשמונה שרצים החובל בהן חייב, מכלל שיש להן עור. ומוקים לה שמואל כר' יוחנן בן גורי דאמר ח' שרצים יש להן עורות, וכו' דאית ליה עור לא מיטמא עורו טומאת נבלות וכד מייבד טהור, והני שרצים עורותיהן כבשן. ור' יוחנן בן גורי פליג בשאר ח', ואוקמה שמואל להא מתניתין כוותיה, ורב אמר אפילו תימא רבנן לאו משום דאין להן (לעכבר ולצב ולחולדה) [ואנקה ולכת וללטאה ולחמט] עורות טמאו רבנן למשכייהו, אלא מדרבינו קרא אלה טמאים לכם, ודרשי אלה הטמאים לרבות עורותיהן כבשן, אבל לענין חובל בשבת מודו רבנן בה' שרצים שיש להן עורות. ואקשינן עלה דרב ולא פליגי, והתניא הצד אחד מח' שרצים והחובל בהן חייב דברי ר' יוחנן בן גורי, והכי' אין עור אלא